

Aandachtspunten

voor ondersteuning van personen
met een visuele en (zeer) ernstige
verstandelijke beperking

Inleiding

Personen met zowel een visuele als verstandelijke beperking hebben meer ondersteuning nodig in het dagelijks functioneren dan personen met alleen een verstandelijke beperking. Meer kennis en expertise bij zorgprofessionals betekent betere ondersteuning.

Deze waaier geeft aandachtspunten weer voor de benadering van personen met zowel een visuele als een (zeer) ernstige verstandelijke beperking en voor de inrichting van de fysieke omgeving. Deze kan als geheugensteun dienen in zowel de dagelijkse ondersteuning van deze doelgroep als in de overdracht van de kennis en expertise.

De waaier bevat een bewerkte versie van de oorspronkelijke overzichtslijst en is aangevuld met aandachtspunten vanuit de Visio-praktijk.

Basis

Wat ziet de cliënt?

Denk hierbij aan:

- Gezichtsscherpte
- Gezichtsveld
- Dieptezien
- Contrast
- Verlichting/lichthinder

Benadering

Hoe communiceer je?

Belangrijk in de omgang:

- Contact door aanraking en verbale ondersteuning: noem naam cliënt en eigen naam
- Zorg voor lichaamsgebonden en ervaringsgerichte activiteiten
- Zeg wat je doet en doe wat je zegt
- Vertel de cliënt waar hij/zij zich bevindt in de ruimte
- Doe één ding tegelijk: dus niet lopen en praten, eten en praten
- Zorg voor een duidelijk begin en eind
- Wees zorgvuldig met tijdsaanduiding: vermijd begrippen als: straks, 'ik kom zo', later

/ Benadering / hoe communiceer je

- Verwerkingstijd:
  - geef de tijd om te herkennen en anticiperen
  - neem de tijd, pas je tempo aan de cliënt aan
  - ga na of de cliënt de boodschap heeft begrepen
- Verwijzers:
  - tactiel
  - visueel
  - auditief
  - geur en smaak
- Vermijd (te veel) storende omgevingsgeluiden en ruis
- Houd rekening met iemands voorkeur voor bepaalde materialen (tactiel)

Benadering

Hoe beweegt de cliënt van A naar B?

- Begeleid de cliënt op de manier die bij hem/haar past
- Zorg voor vaste looproutes
- Zorg voor een eenduidige benadering
- Kijk voor twee personen
- Zorg voor herkenningspunten:
  - tactiel
  - visueel
  - auditief

Benadering

Hoe bied je structuur aan de cliënt?

- Zorg voor een duidelijke tijdsvolgorde
- Kies een eenduidige benadering
- Pas herhaling toe
- Zorg voor een duidelijke dagstructuur voor een goed overzicht

Fysieke omgeving

Is de fysieke omgeving geschikt gemaakt voor een visuele beperking?

Denk hierbij aan:

- Goede contrasten
- Veilige omgeving (veilig zijn en veilig voelen)
- Weinig tot geen storende omgevingsgeluiden en ruis
- Indeling van de ruimte:
  - zorg voor een vaste inrichting
  - kies een vaste zitplaats, bij voorkeur met rug naar het raam
  - beperk het lopen achter iemand langs
  - houd de ruimte overzichtelijk

Fysieke omgeving

- Verlichting:
  - doe alle verlichting aan vóór het betreden van een ruimte
  - zorg voor goede egale basisverlichting
  - kies waar nodig taakverlichting
  - vermijd lichthinder
  - vermijd weerkaatsing en tegenlicht

Achtergrond

In 2016/2017 is de inhoud van de kennis en expertise over ondersteuning van personen met zowel een visuele als verstandelijke beperking bij zorgprofessionals onderzocht. Begeleiders is gevraagd wat belangrijk is voor de inrichting van de fysieke omgeving en de benadering van deze doelgroep. Hieruit bleek dat deze kennis en expertise vaak onbewust aanwezig zijn en daardoor lastig te benoemen. Daarom is een overzichtslijst ontwikkeld met aandachtspunten voor ondersteuning van personen met een visuele én een (zeer) ernstige verstandelijke beperking, zowel gericht op benadering als inrichting van fysieke omgeving.

Deze lijst is ontwikkeld vanuit interviews met begeleiders en de te verwerven competenties van de mbo4+ cursus (Visio Academie) welke tevens grotendeels terug te zien zijn in de literatuur.

Colofon

Deze waaier is mogelijk gemaakt met subsidie vanuit de Programmaraad Visueel

Met dank aan

- Rijksuniversiteit Groningen:
Y. van Dijk en A.A.J. van der Putten
- Koninklijke Visio:
M. Brehen
- Hanzehogeschool Groningen:
A. Waninge

**Voor meer informatie kunt u terecht bij
a.a.j.van.der.putten@rug.nl of
a.waninge@pl.hanze.nl**

© 2017 Koninklijke Visio